

UNDERVISNINGSPLAN

Uddannelse:	Pædagogisk Filosofi, kandidatudd.
Modul (nr. + navn):	Erkendelse, viden og læring
ECTS:	15
Semester + år:	Efterår 2020
Undervisningssted:	Århus (lok. 1483-444) & Emdrup (lok. A 412).

Modulansvarlig og e-mailadresse: Sune Frølund (SF), sufr@edu.au.dk

Øvrige undervisere og e-mailadresser: Oliver Kauffmann (OK), kauffmann@edu.au.dk

Undervisningstidspunkt

Se timeplan: <http://studerende.au.dk/studier/fagportaler/arts/undervisning/timeplaner/>

Århus: mandage kl. 12:15-16. Emdrup: tirsdage kl. 13:15-17.

Første undervisningsdag: Århus mandag d. 31. august. Emdrup: tirsdag d. 1. september.

Mål og indhold

Se gældende studieordning: <http://studerende.au.dk/studier/fagportaler/arts/studieordninger/>

Prøveform/eksamen

Se gældende studieordning: <http://studerende.au.dk/studier/fagportaler/arts/studieordninger/>

Eksamensdatoer: <http://studerende.au.dk/studier/fagportaler/arts/eksamen/dato/>

Eksamen er en skriftlig ugeopgave fra fredag d. 11. december og til fredag d. 18. december. Der stilles 3-6 spørgsmål inden for det gennemgæede pensum. Den studerende vælger at besvare ét af disse spørgsmål.

Tilrettelæggelsesform

Forelæsninger, tekstgennemgang, diskussion, skriveøvelser.

Vejledning og feedback

Vejledning gives i form af mundtlig instruktion og skriftlige kommentarer til en skriveøvelse, som afholdes i uge 42. Skriveøvelsen skal være på 2-4 sider, og behandler et af de emner (og tekster), som der er blevet undervist i. Kommentarerne vil både dreje sig om de formelle sider af den skriftlige besvarelse (referencer, fodnoter etc.) og om indhold. Skriveøvelsen er ikke obligatorisk, men det anbefales at besvare den, da den vil kunne forberede én på den skriftlige ugeeksamen, som kurset afsluttes med. Efter aflevering og bedømmelse af den afsluttende ugeopgave er der mulighed for at få individuel tilbagemelding om bedømmelsen, enten skriftligt el. mundtligt. Derudover arbejder de studerende med skriftlige mikroøvelser i forbindelse med undervisningen – øvelser, på hvilke der gives feedback.

Evaluering

Der vil blive udbudt en midtvejsevaluering (uge 43) og en slutevaluering.

Den sidste vil komme i form af en spørgeskemaundersøgelse, der sendes til de studerende via mail og også kan tilgås via BlackBoard. På næstsidste undervisningsgang besvarer de studerende

individuelt spørgeskemaet, og på sidste undervisningsgang drøftes resultatet med de studerende på holdet.

Se nærmere: <http://edu.medarbejdere.au.dk/undervisere/undervisningsevaluering/>

Litteratur

De studerende bedes om selv at **anskaffe sig to bøger**, nemlig:

- Descartes, René 2006 [1641]: *Meditationer over den første filosofi*. København: Det lille Forlag. (andre udgaver kan bruges, men det er lettest at tale om teksten, hvis alle bøger har samme sidetal)
- Latour, Bruno 2018: *Ned på jorden – Hvordan orienterer vi os politisk?* København: Informations Forlag.

Disse to bøger vil også blive opstillet på semesterhylderne på bibliotekerne på DPU/AU.

Følgende tekster findes **online**:

- Hume, D. (1975): *Enquiries concerning Human Understanding and Concerning the Principles of Morals*. Oxford: Clarendon Press, section II, III, IV, V :
<http://oll.libertyfund.org/titles/hume-enquiries-concerning-the-human-understanding-and-concerning-the-principles-of-morals>
el. <http://www.gutenberg.org/files/9662/9662-h/9662-h.htm>
- Kauffmann, Oliver (2020): "Remarks on science, epistemology and education in Bruno Latour's *Down to Earth*", *Nordicum-Mediterraneum* vol. 15(3),
<https://nome.unak.is/wordpress/>
- Kofman, Ava 2018: Bruno Latour, the Post-Truth Philosopher, Mounts a Defense of Science. *New York Times Magazine*, 25. okt. 2018:
<http://blogs.law.columbia.edu/praxis1313/ava-kofman-bruno-latour-the-post-truth-philosopher-mounts-a-defense-of-science/>
- Winch, Christopher 1998: *The philosophy of human learning*, London, New York: Routledge, s. 10-27: library.au.dk

Endelig findes et **elektronisk kompendium** på Blackboard (bb.au.dk), som omfatter:

Amsterdamska, Olga (1990): 'Surely You Are Joking, Monsieur Latour!',
Science, Technology, & Human Values, **15**, No. 4, pp. 495-504.

Andersen, Vagn 1979: "Filosofisk hermeneutik", *Filosofien efter Hegel*, red. Jørgen Bukdahl 1979, København: Gyldendal, s. 224-259.

Brinkmann, Svend 2006: *John Dewey*, København: Hans Reitzel Forlag, kap. 4, s. 43-85.

Böhme, Gernot: *The Aesthetics of Atmospheres*, ed. Jean-Paul Thibaud, London & New York: Routledge 2017, s. 9-27, 87-122.

Collins, Harry 2004: Interactional expertise as a third kind of knowledge, *Phenomenology and the cognitive sciences* **3**, pp. 125-143.

Collins, Harry & Robert Evans 2007: *Rethinking Expertise*, The University of Chicago Press, chapter 4 (pp. 91-112).

Dewey, J. 2005 [1916]: *Demokrati og Uddannelse*, København: Klim/Gyldendals Bogklubber, kap. XI (Erfaring og tænkning, s.157-168) og kap. XXII (Individet og verden, s.305-318), kap. XXV (Erkendelsesteorier, s.345-355).

Friberg, Carsten 2016: "Site-specific Perception. Philosophical reflexions on the impact of environment on perception", *Nordicum Mediterraneum*, vol. 11, no. 1, 2016, pp. 1-17.

Frølund, Sune 2013: "Situert læring – Situert uvidenhed", *Kognition & Pædagogik* Nr. 88, Juni 2013, 23. Årg., pp. 48-61.

Frølund, Sune 2016: "Gernot Böhmes atmosfæreæstetik og vejrfænomenologi", *Studier i Pædagogisk Filosofi*, Årg. 6, Nr. 2, 2016, s. 19-37.

Gadamer, Hans-Georg 2004 [1960]: *Sandhed og metode*, Aarhus: System Academic, 2. del, kap. II, kap. 1 & 3.del, kap. 3a (ss. 253-271, 277-292 & 413-430)

Golinski, Jan 2005: *Making Natural Knowledge: Constructivism and the History of Science*,

- with a new Preface, Chicago: University of Chicago press, Ch. 1, pp. 13-46
- Heidegger, Martin 2007 [1927]: *Væren og tid*, overs. Chr. Rud Skovgaard, Århus: Klim, § 29-34 (s. 161-195).
- Horkheimer, Max [1935]: "Traditionel og kritisk teori" in: *Klassisk kritisk teori. Adorno, Habermas, Horkheimer, Marcuse og Fromm*, overs.& red. Ebbesen, Leif, Brabrand: Forlaget Reflect, 2015, s. 7-51, 53-59.
- Koch, Carl Henrik (1983): *Den europæiske filosofis historie – fra reformationen til oplysningstiden*, København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, s. 97-117.
- Kulenkampff: "David Hume (1711-1776)", *Filosofi. Nyere tid fra Bacon til Nietzsche*, overs. Karsten Klint Jensen, Politikens Forlag 1993, s. 173-195.
- Lave, Jean 1999: "Læring, mesterlære, social praksis", *Mesterlære: læring som social praksis*, red. Kvale & Nielsen, København: Hans Reitzel 1999 (s. 35-53)
- Latour, Bruno 1993 [1991]: *We Have Never Been Modern*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, Ch. 1 'Crisis' (pp. 1-12)
- Latour, Bruno 1999: *Pandora's Hope. Essays on the reality of Science Studies*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, Ch. 1 "Do you believe in Reality?" News from the Trenches of the Science Wars.' (pp. 1-23).
- Latour, Bruno; Milstein, Denise; Marrero-Guillamón, Isaac & Israel Rodriguez-Giralt 2018: 'Down to earth social movements: an interview with Bruno Latour', *Social Movement Studies*, 17 (3), (pp. 353-361), DOI: 10.1080/14742837.2018.1459298 <https://doi.org/10.1080/14742837.2018.1459298>
- Nielsen, Klaus & Kvale, Steiner: "Mesterlære som aktuel læringsform", in: *Mesterlære: læring som social praksis*, red. Kvale & Nielsen, København: Hans Reitzel 1999, s. 11-31.
- Sørensen, Asger: "Kritisk teori", *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*, red. Jacobsen, Lippert-Rasmussen & Nedergaard, København: Hans Reitzels Forlag, 2010, s. 168-195.
- Sørensen, Asger: "Kritisk teori og ideologikritik", in: *Sørensen: Om Videnskabelig Viden – gier, ikke og ismer*, Frederiksberg: Samfundslitteratur, 2010.
- Vogel, Steven: *Thinking like a Mall. Environmental Philosophy after the End of Nature*, Cambridge: The MIT Press, 2016, pp. 1-49.
- Wackerhausen, Steen 1999: "Det skolastiske paradigme og mesterlære" *Mesterlære: læring som social praksis*, red. Kvale & Nielsen, København: Hans Reitzel 1999, s.219-233
- Wackerhausen, Steen 1996: "Apprenticeship, knowledge and representation", *Nordisk Pædagogik* vol.16 (4), s. 194-202
- Wenger, Etienne 1998: *Communities of Practice. Learning, Meaning, and Identity*. Cambridge: Cambridge University Press 1998 (s. 3-15, 279-284)
- Wentzer, Thomas Schwarz: *Introduktion til Heideggers Væren og Tid*, Aarhus: Klim, pp. 52-75.
- NB: Visse af teksterne i kompendiet er beskåret på grund af Copy-Dan-begrænsninger. Den fulde version af teksterne må man så selv skaffe sig. Bøgerne står på semesterhylden på DPUs bibliotek i hhv. Emdrup og Århus.

Studiegruppeværktøjer

Som en del af jeres studiestart afholdes denne online workshop, hvor I sammen i jeres studiegrupper får:

- Input til potentialerne i gruppearbejdet
- Forventningsafstemt og udarbejdet en gruppeaftale til brug i jeres grupper.
- Konkrete idéer til at arbejde i studiegrupper

Workshoppen afholdes online i **uge 37** af Studievejledningen DPU, med materiale fra blandt andet AU Studypedia. Det er vigtigt, at **alle studiegruppemedlemmer deltager** for størst muligt udbytte. Nærmere detaljer for workshoppen får I på mail via Blackboard nogle dage inden afholdelse.

Workshoppen er berammet til at vare to timer, men vi har tilføjet en ekstra halv time, i tilfælde af IT-knase undervejs.

Aarhus: mandag den 7. september kl. 9:00 – 11:30

Emdrup: tirsdag den 8. september kl. 9:00 – 11:30”

Semestermøder

Studievejledningen afholder et kort møde **uge 43 (Emdrup)** og **uge 44 (Aarhus)**, hvor I får mulighed for at drøfte hvordan det har været at starte på en kandidatuddannelse, samt får information, som er vigtig for jeres årgang, herunder:

- Kort information om det praktiske ift. eksamen
- Kort information om 2. semester
- Information om relevante arrangementer

Emdrup: Tirsdag d. 20. oktober kl. 11:00-12:00

Aarhus: Mandag d. 26. oktober kl. 11:00-12:00

Undervisningsplan

Session	Undervisningstema	Underviser
1	Uge 36: Intro til kurset	SF
2	Uge 37: Rationalisme: Descartes I	SF
3	Uge 38: Rationalisme: Descartes II	SF
4	Uge 39: Empirisme: Hume	SF
5	Uge 40: Pragmatik: Dewey	SF
6	Uge 41: Fænomenologi: Heidegger	SF
7	Uge 43: STS I: Teknologi, videnskab og samfund	OK
8	Uge 44: STS II: Collins: Ekspertise, videnskab og	OK
9	Uge 45: STS III: Latour: Klimakrise, videnskab	OK
10	Uge 46: STS IV: Vogel: Natur, videnskab og	SF
11	Uge 47: Hermeneutik: Gadamer	SF
12	Uge 48: Situeret læring	SF
13	Uge 49: Kritiske teori: Horkheimer	SF
14	Uge 50: Krop og sansning: Böhme	SF

Session I

Århus 31/8 & Emdrup 1/9

Titel: Erkendelsesteori, læringsteori og vidensformer. To klassiske positioner: rationalisme og empirisme.

Forelæser: SF

Indhold:

Modulets temaer præsenteres. Forbindelsen mellem filosofiske teorier om erkendelse og opfattelser af hvad læring er, hvad læring forudsætter og har som formål. Det 20. århundredes filosofier har stort set alle brudt med den klassiske opfattelse, at erkendelse og læring udelukkende er en aktivitet i bevidstheden el. forstanden, til fordel for at placere erkendelse og læring i praksis, i det prærefleksive, i eksistens, i vores historie, i kroppen, i sproget, i teknikken el. i naturen.

De klassiske positioner repræsenteres af rationalismen og empirismen. Descartes beskriver erkendelse og læring som noget, der primært sker ved det tænkende jags tænkning over egne, medfødte ideer. Hume, derimod, vil føre al erkendelse og læring tilbage til de empiriske indtryk, som omverdenen sætter på vores forståelse.

Session II

7/9 & 8/9

NB: Dagen indledes med en workshop om studiegruppeværktøjer kl. 9:00-11:30.

Titel: Rationalisme I: René Descartes' *Meditationer I-III*

Forelæser: SF

Indhold:

René Descartes' *Meditationer over den første filosofi* er en af rationalismens klassiske tekster. I den første meditation motiverer Descartes sin interesse for at finde sikker erkendelse med baggrund i skepticiseringen. I den anden meditation præsenterer han den første sikre viden, som hans "metodiske tvivl" kaster af sig: "cogito'et", tænkningen. I tredje meditation sikrer han sig, at der kan være overensstemmelse mellem tænkningen og virkeligheden fordi der er en overordnet instans, der har koordineret dem, nemlig Gud.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Descartes, René 2006 [1641]: *Meditationer over den første filosofi*, overs. Niels Henningsen, København: Det lille Forlag. (Meditation 1, 2 og 3)

Koch, Carl Henrik (1983): *Den europæiske filosofis historie – fra reformationen til oplysningstiden*, København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, s. 97-117.

Winch, Christopher 1998: *The philosophy of human learning*, London, New York: Routledge, s. 10-27 (find den online på: library.au.dk).

Ekstra litteratur

Gaukroger, S.: *Descartes. An intellectual biography*, Oxford: Oxford University Press, 1995.

Koch, C.H.: *Descartes*, København: Centrum 1999.

Klausen, Søren Harnow: "Bedre end sit rygte – Descartes' syn på psyken. Descartes' idé om en forskningslogik", in: (Rasmussen & Zeller 2011).

Rasmussen, M. & Zeller, J. (red.): *Descartes som filosof*, Aalborg: Aalborg Universitetsforlag, 2011

Forberedelse til undervisningen:

Læs Descartes' første 3 meditationer + sekundærlitteraturen.

Session III

14/9 & 15/9

Titel: Rationalisme II: Descartes' *Meditationer IV-VI*

Forelæser: SF

Indhold:

Nu er eksistens af sand erkendelse sikret, men hvordan kan der så være falsk erkendelse? Hvordan er forholdet mellem rationel tænkning og sansning, og hvordan kan vi tænke sameksistensen mellem sjælen og legemet? Endelig vil rationalismens betydning for den moderne kognitive forståelse af læring blive diskuteret.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Descartes, René 2006 [1641]: *Meditationer over den første filosofi*, overs. Niels Henningsen, København: Det lille Forlag. (Meditation 4,5 og 6)

Koch, Carl Henrik (1983): *Den europæiske filosofis historie – fra reformationen til oplysningstiden*, København: Nyt Nordisk Forlag Arnold Busck, s. 97-117.

Forberedelse til undervisningen:

Læs de sidste 3 meditationer.

Session IV

21/9 & 22/9

Titel: Empirisme: David Hume's *Enquiries*

Forelæser: SF

Indhold: Sessionen vil præsentere empiristisk erkendelsesopfattelse gennem læsning af David Humes *Enquiries* i uddrag. Temaer som erfaring og sansning samt tænkningens rolle i erkendelsen vil blive diskuteret og sat i forbindelse med teorier om læring

Litteratur knyttet til undervisningen:

Hume, D. (1975): *Enquiries concerning Human Understanding and Concerning the Principles of Morals*. Oxford: Clarendon Press, section II, III, IV, V.

<http://oll.libertyfund.org/titles/hume-enquiries-concerning-the-human-understanding-and-concerning-the-principles-of-morals>
[el.](http://oll.libertyfund.org/titles/hume-enquiries-concerning-the-human-understanding-and-concerning-the-principles-of-morals)

<http://www.gutenberg.org/files/9662/9662-h/9662-h.htm>

Kulenkampff: "David Hume (1711-1776)", *Filosofi. Nyere tid fra Bacon til Nietzsche*, overs. Karsten Klint Jensen, Politikens Forlag 1993, s. 173-195.

Winch, C. (1998): *Philosophy of Human Learning*. Kap.2 s.17-20 (find online på: library.au.dk).

Session V

28/9 & 29/9

Titel: Pragmatisme: John Dewey

Forelæser: Sune Frølund

Indhold: John Dewey har i sin filosofi et opgør med sjælens eller fornuftens rolle i læring og erkendelse, og dermed med den dualisme som Descartes' rationalistiske erkendelsesteori medførte. Dette opgør er typisk for flere filosoffer i det 20. århundrede. Dewey flytter læring og viden fra at være sjælelige/mentale/fornuftige fænomener til at være handlinger i interaktion mellem individ og verden. Den stærke betoning af den handlingsmæssige, aktivistiske dimension i erkendelsen kendetegner Dewey og andre filosoffer af den "pragmatiske" skole.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Dewey, J. 2005 [1916]: *Demokrati og Uddannelse*, København: Klim/Gyldendals Bogklubber, kap. XI (Erfaring og tænkning, s.157-168) og kap. XXII (Individet og verden, s.305-318), kap. XXV (Erkendelsesteorier, s.345-355).

Brinkmann, Svend 2006: *John Dewey*, København: Hans Reitzels Forlag, kap. 4, s. 43-85.

Forberedelse til undervisningen:

Læs teksterne.

Session VI

5/10 & 6/10

Titel: Fænomenologi og ontologi: Martin Heidegger

Forelæser: SF

Indhold: Heidegger insisterer på, at forståelse ikke er et rent bevidsthedsfænomen, men altid opstår på basis af den faktiske sammenhæng, som den befinder sig i. Forståelsen sker derfor på baggrund af "befindligheden", som viser sig som en stemning, der åbner forståelsen for verden. Heideggers såkaldte "Daseinsanalytik" (tilstedeværensanalyse) er en undersøgelse af befindligheden og forståelse og af andre grundformer for den menneskelige "væren i verden".

Litteratur knyttet til undervisningen:

Heidegger, Martin 2007 [1927]: *Væren og tid*, overs. Chr. Rud Skovgaard, Århus: Klim, § 29-34 (s. 161-195).

Wentzer, Thomas Schwartz 2015: "Introduktion til *Væren og tid*", Århus: Klim, s. 53-82+101-102 (kompendiets tekst er beskåret; find resten på semesterhylden)

Forberedelse til undervisningen:

Læs teksterne.

Uge 42: Skriveøvelse

Session VII

19/10 & 20/10

NB: Dagen indledes i Emdrup med semester mødet tirsdag d. 20/10 kl. 11-12.

Titel: Teknologi, videnskab og samfund (STS-temasession I).

Forelæser: OK

Indhold: Siden 1960'erne har en række forskere gennem empiriske studier af videnskabens praksis på forskellig vis søgt at gøre op med skellene natur/kultur, videnskab/teknologi, sprog/virkelighed, og viden/samfund. Videnskabelig viden kan ikke forstås som en afdækning af kendsgerninger ved en natur og en virkelighed, der eksisterer uafhængigt af videnskabelig praksis, uafhængigt af en videnskabelig teknologi og uafhængigt af et videnskabeligt sprog. Under eet kaldes disse studier for 'Science, Technology and Society Studies' ('STS').

I denne første af fire STS-temasessioner, ser vi på i) denne retnings historie, ii) på nogle af de kendte empiriske eksempler, der indgår som belæg for opgøret med de nævnte dikotomier, samt iii) på centrale filosofiske og videnskabsteoretiske argumenter og problemstillinger, der er blevet drøftet i kølvandet på STS.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Golinski, Jan 2005: *Making Natural Knowledge: Constructivism and the History of Science, with a new Preface*, Chicago: University of Chicago press, Ch. 2., s. 13-46.

Latour, Bruno 1993 [1991]: *We Have Never Been Modern*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, Ch. 1 'Crisis' (pp. 1-12)

Latour, Bruno 1999: *Pandora's Hope. Essays on the reality of Science Studies*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press, Ch. 1 "Do you believe in Reality?" News from the Trenches of the Science Wars.' (pp. 1-23).

Amsterdamska, Olga (1990): 'Surely You Are Joking, Monsieur Latour!' *Science, Technology, & Human Values*, **15**, No. 4, pp. 495-504.

Forberedelse til undervisningen: Læs teksterne.

Session VIII

26/10 & 27/10

NB: Dagen indledes i Aarhus med semester møde mandag d. 26/10 kl. 11-12.

Titel: Ekspertise, videnskab og samfund (STS-temasession II).

Forelæser: OK

Indhold: Harry Collins har været en indflydelsesrig skikkelse i STS. En af hans mest centrale og kontroversielle antagelser er, at det er muligt gennem sproget at opnå 'interaktionel ekspertise' vedrørende et fagligt domæne uden nødvendigvis at deltage i det pågældende fagfællesskabs praksisformer. Et klassisk case studie, der understøtter denne antagelse, er Collins' kendteste studier involverede hans egen opnåelse af interaktionel ekspertise vedrørende gravitationsbølge fysik.

I denne anden af fire STS-temasessioner i) gennemgås dette casestudie, ii) trækkes tråde til de begreber om viden, erkendelse og praksis der har været gennemgået på kurset indtil nu, og iii) diskuteres hvorledes STS forsøger at gøre op med traditionen i forhold til især epistemiske begreber.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Collins, Harry 2004: Interactional expertise as a third kind of knowledge, *Phenomenology and the cognitive sciences* **3**, 125-143.

Collins, Harry & Robert Evans 2007: *Rethinking Expertise*, The University of Chicago Press, chapter 4 (pp. 91-112).

Forberedelse til undervisningen:

Læs teksterne.

Session IX

2/11 & 3/11

Titel: Klimakrise, videnskab og samfund (STS-temasession III).

Forelæser: OK

Indhold: Bruno Latour giver os i sin seneste bog en diagnose af 'Trump-æra'en', der grundlæggende ser klimadebatten som en krig, og alle andre geo-politiske problemer som relaterede til denne krig. I denne session ser vi nærmere på i) Latours diagnose og dens præmisser, ii) den politiske konsekvens, som Latour drager af diagnosen, samt iii) den rolle videnskaben kan tænkes at spille for at nå dette politiske mål. Endelig vil vi også iv) se nærmere på en række videnskabelige/videnskabsteoretiske perspektiver, han traditionelt har kritiseret i tidligere værker (såsom naturalisme, scientisme, rationalisme og 'Galileisme'), og drøfte, hvor grænsen for Latours videnskabskritik nu ligger, når han i dag tager videnskabelige resultater alvorligt som præmisser for diagnosen af Trump-æraen.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Latour, Bruno 2018: *Ned på jorden*, Informations Forlag, Kapitel 1-8 & 14-20 (pp. 9-59 & 95-147).

Latour, Bruno; Milstein, Denise; Marrero-Guillamón, Isaac & Israel Rodríguez-

Giralt 2018: 'Down to earth social movements: an interview with Bruno Latour', *Social Movement Studies*, **17** (3), (pp. 353-361), DOI: 10.1080/14742837.2018.1459298
<https://doi.org/10.1080/14742837.2018.1459298>

Kauffmann, Oliver 2020: 'Remarks on science, epistemology and education in Bruno Latour's *Down to Earth*', *Nordicum-Mediterraneum* vol. 15(3), <https://nome.unak.is/wordpress/>

Kofman, Ava 2018: Bruno Latour, the Post-Truth Philosopher, Mounts a Defense of Science.

New York Times Magazine, 25. okt. 2018, <http://blogs.law.columbia.edu/praxis1313/ava-kofman-bruno-latour-the-post-truth-philosopher-mounts-a-defense-of-science/>

Forberedelse til undervisningen:

Læs teksterne.

Session X

9/11 & 10/11

Titel: Natur, videnskab og samfund (STS-temasession IV)

Forelæser: SF

Indhold: Steven Vogel vendte, efter en kritisk undersøgelse af den kritiske teoris naturbegreb, tilbage til Marx' naturfilosofi, som han tolker i socialkonstruktivistisk retning. Han kommer til at opfatte ideen om, at noget er oprindeligt natur og ikke resultat af menneskelig praksis, som nostalgi og en fetichisme, der er resultat af fremmedgørelse i forhold til egen sociale praksis. Derfor mener Vogel at vi må afskaffe det ambivalente og selvmodsigende naturbegreb, hvis vi skal få et bæredygtigt forhold til vores omgivende miljø.

På sessionen udfylder vi evalueringsskemaet, som ligger på BB.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Vogel, Steven: *Thinking like a Mall. Environmental Philosophy after the End of Nature*, Cambridge: The MIT Press, 2016, s. 1-63 (beskåret version på Blackboard. Find resten på semesterhylden).

Forberedelse til undervisningen:

Læs Teksten.

Session XI

16/11 & 17/11

Titel: Hermeneutik: Hans-Georg Gadamer: Sandhed og metode

Forelæser: SF

Indhold: Gadamer's hermeneutik opfatter mennesket som situeret i historien og sproget, hvilket betyder, at erkendelse og læring altid sker på baggrund af en forforståelse, som mennesket får gennem sit sproglige og historiske tilhørsforhold. At frigøre sig fra sine forudsætninger og fordomme er derfor ingen hjælp for forståelsen, der tvært imod fremmes når fordomme sættes i spil i forsøget på at fortolke et objekts el. en teksts mening.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Gadamer, Hans-Georg 2004 [1960]: *Sandhed og metode*, Aarhus: System Academic, 2. del, kap. II, kap. 1 & 3. del, kap. 3a (ss. 253-271, 277-292 & 413-430)

Andersen, Vagn 1979: "Filosofisk hermeneutik", *Filosofien efter Hegel*, red. Jørgen Bukdahl 1979, København: Gyldendal (s. 224-259)

Øvrig litteratur (ikke på Blackboard el. semesterhylde):

Gulddal & Møller 1999: "Introduktion til hermeneutik", *Hermeneutik*, red. Gulddal & Møller, København: Gyldendal (ss. 9-45)

Bukdahl, Jørgen K. 1980: "En filosofisk hermeneutik. Introduktion til Hans-Georg Gadamer (1967)", I: *Kritiske tolkninger. Videnskabsteoretiske essays*, Jørgen K. Bukdahl, København: Gyldendal (ss. 11-28)

Forberedelse til undervisningen:

Læs Gadamer og Andersen.

Session XII

23/11 & 24/11

Titel: Situeret læring

Forelæser: SF

Indhold: Jean Lave, Etienne Wenger og Steiner Kvale repræsenterer en nyere kritik af et ensidigt "skolastisk" begreb om læring og videnserhvervelse. I stedet (gen)opdages og peges på alternative, tavse, læringsformer og praksis-perspektiver såsom 'mesterlære' og 'praksisfællesskaber'. Den situerede læring har nydt stor udbredelse, ikke mindst i Danmark, men har også væsentlige mangler.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Lave, Jean 1999: "Læring, mesterlære, social praksis", *Mesterlære: læring som social praksis*, red. Kvale & Nielsen, København: Hans Reitzel 1999 (s. 35-53)

Wenger, Etienne 1998: *Communities of Practice. Learning, Meaning, and Identity*. Cambridge: Cambridge University Press 1998 (s. 3-15: kapitlet "Introduction. A social

theory of learning” + noter ss.279-284) .

Nielsen, Klaus & Kvale, Steiner: “Mesterlære som aktuel læringsform”, in: *Mesterlære: læring som social praksis*, red. Kvale & Nielsen, København: Hans Reitzel 1999 (s. 11-31).

Wackerhausen, Steen 1999: “Det skolastiske paradigme og mesterlære” *Mesterlære: læring som social praksis*, red. Kvale & Nielsen, København: Hans Reitzel 1999 (s.219-233)

Wackerhausen, Steen 1996: “Apprenticeship, knowledge and representation”, *Nordisk Pædagogik* vol.16 (4), ss. 194-202

Frølund, Sune 2013: ”Situert læring – Situert uvidenhed”, *Kognition & Pædagogik* Nr. 88, Juni 2013, 23. Årg., pp. 48-61.

Forberedelse:

Læs!

Session XIII

30/11 & 1/12

Titel: Kritisk teori – Horkheimer

Forelæser: SF

Indhold: I filosofien er der en lang tradition for kritik af teorier for erkendelse og viden. Det særlige ved den ”kritiske teori” (som også kaldes ”Frankfurterskolen”) er, at den ser de traditionelle filosofiske teorier som udtryk for samfundsmæssige magtforhold, og gennem kritik søger at påvise de særlige samfundsmæssige interesser, teorierne søger at fremme. Inspirationen fra denne type kritik kommer fra Karl Marx. Den kritiske teoris sigte er ikke kun – med Marx’s formulering – at fortolke verden, men at forandre den, nemlig i retning af større social retfærdighed.

Sessionen vil byde på Max Horkheimer, som formulerede den kritiske teoris oprindelige program. Andre repræsentanter som Theodor Adorno, Herbert Marcuse, Jürgen Habermas el. Axel Honneth kan man læse om i sekundærlitteraturen.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Horkheimer, Max [1935]: ”Traditionel og kritisk teori” in: *Klassisk kritisk teori. Adorno, Habermas, Horkheimer, Marcuse og Fromm*, overs.& red. Ebbesen, Leif, Brabrand: Forlaget Reflect, 2015, s. 7-51, 53-59.

Sørensen, Asger: ”Kritisk teori”, *Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning*, red. Jacobsen, Lippert-Rasmussen & Nedergaard, København: Hans Reitzels Forlag, 2010, s. 168-195.

Øvrig litteratur (hverken på BB el. semesterhylde):

Sørensen, Asger: ”Kritisk teori og ideologikritik”, in: Sørensen: *Om Videnskabelig Viden – gier, ikke og ismer*, Frederiksberg: Samfundslitteratur, 2010, s. 299-322.

Forberedelse til undervisningen:

Læs Horkheimer og Sørensen.

Session XIV

7/12 & 8/12

Titel: Gernot Böhmes program for uddannelsen af krop og sansning.

Forelæser: SF

Indhold: Otto Bollnow videreudviklede Heideggers teori om befindlighed og stemning til en teori om den pædagogiske atmosfære. I dag er atmosfærebegrebet behandlet grundigt af Gernot Böhme, der oprindeligt kom fra kritisk teori. Hos Böhme bliver atmosfærebegrebet gjort til

grundbegrebet æstetikken, som Böhme definerer som en generel teori om sansning. Sansningen er vores primære tilgang til vores omgivelser, og optræningen og udviklingen af sansningen er iflg. Böhme afgørende for forholdet til vores egne kroppe, såvel som til det omgivende miljø og klima.

Ved denne sidste session diskuteres evalueringen på holdet. En studerende udarbejder et referat, som lægges ud på BB.

Litteratur knyttet til undervisningen:

Böhme, Gernot: *The Aesthetics of Atmospheres*, ed. Jean-Paul Thibaud, London & New York: Routledge 2017, s. 9-27, 87-122.

Carsten Friberg: "Site-specific Perception. Philosophical reflexions on the impact of environment on perception", *Nordicum Mediterraneum*, vol. 11, no. 1, 2016, pp. 1-17.

Frølund, Sune: "Gernot Böhmes atmosfæreæstetik og vejrfænomenologi", *Studier i Pædagogisk Filosofi*, Årg. 6, Nr. 2 2016, s. 19-37, se: <https://tidsskrift.dk/spf/issue/view/7106>

Øvrig litteratur:

Bollnow, Otto (1965): *Die pädagogische Atmosphäre. Untersuchungen über die gefühlsmässigen zwischenmenschlichen Voraussetzungen der Erziehung*, Heidelberg: Quelle & Meyer.

Forberedelse til undervisningen:

Læs Böhme, Friberg & Frølund.